

TANKOVÁ TAKTIKA V NORMANDII Z POHLADU NEMECKÉHO GENERÁLA GEYRA VON SCHWEPPENBURGA

RÓBERT LAMOŠ

LAMOŠ, R.: Tank tactics in Normandy from General Geyr von Schweppenburg's point of view. *Vojenská história*, 1, 13, 2009, pp. 130–138, Bratislava.

The presented material is a translated version of the oral interview with general Leo Geyr von Schweppenburg, a German tank officer and former Inspector of Pz Troops. Such oral interviews were made shortly after the war by members of the Historical Division, US Army. The interview was held in English, an interpreter being used only for a few terms and passages. For this reason, plus the fact that the interviewer was his own editor, the authenticity of the work can be assured. This oral interview is a parallel interview answered also by Genobst Heinz Guderian.

A copy of this oral interview can be found in the military archive in Freiburg, Germany.

Military History. World War Two. Normandy. Panzer tactic. Personalities.

Leo Dietrich Franz Freiherr¹ Geyr von Schweppenburg sa narodil 2. marca 1886 v nemeckom meste Potsdam, v rodine pruského majora. Zo služby v 26. pluku dragúnov² nastúpil do vojenskej akadémie v Berlíne. Získal hodnosť nadporučíka³ a so svojím plukom vstúpil do prvej svetovej vojny. Zúčastnil sa bojov vo Francúzsku, Poľsku, Rusku a na Balkáne. Bol povýšený do hodnosti kapitán⁴ a v roku 1917 preložený do generálneho štábu.

V armáde zostal aj po prvej svetovej vojne, ako učiteľ taktiky na Pechotnej škole v Mníchove. V roku 1922 sa stal veliteľom družstva v 18. jazdeckom pluku⁵ a v roku 1925 bol prevelený do štábu 3. jazdeckej divízie⁶. Po povýšení do hodnosti podplukovníka⁷ bol vyslaný

1 Slobodný pán. Titul v podstate zrovnateľný so šľachtickým titulom barón. Rozdiel je len, že Slobodný pán vlastnil zem, ktorá bola alodiálna, nie lénna.

2 Dragoner-Regiment König (2. Württ.) nr. 26.

3 Oberleutnant.

4 Rittenmeister – jazdecký kapitán.

5 18. Reiter Regiment.

6 3. Kavallerie Division.

7 Oberstleutnant.

do Ruska ako tlmočník v sovietskej tankovej škole. Začiatkom roku 1931 ho menovali za veliteľa 14. jazdeckého pluku a o rok neskôr bol povýšený do hodnosti plukovníka⁸.

Pre svoje výborné znalosti cudzích jazykov bol v roku 1933 menovaný za vojenského pridelenca vo Veľkej Británii, Belgicku a Holandsku. V tejto funkcii bol v roku 1935 povýšený do hodnosti generálmajor⁹.

Po začatí druhej svetovej vojny sa stal veliteľom 3. tankovej divízie¹⁰ a bol opäť povýšený do hodnosti generálporučík¹¹. S touto divíziou sa zúčastnil poľského ťaženia a po jeho konci prebral velenie XXIV. armádneho zboru¹² a s ním bol povýšený do hodnosti generál jazdectva¹³. S touto jednotkou sa zúčastnil taktiež francúzskeho ťaženia a aj útoku na Sovietsky zväz.

Začiatkom roku 1942 sa musel zo zdravotných dôvodov velenia vzdať a vrátil sa do Nemecka. V júli 1942 sa ujal velenia XXX. tankového zboru¹⁴ a útočil na východnej Ukrajine. Zdravotné dôvody zapríčinili, že aj tejto funkcie sa musel vzdať.

V roku 1943 bol nakrátko menovaný za zástupcu veliteľa LXXXVI. zboru¹⁵ vo Francúzsku a veliteľa tankových vojsk pri hlavnom veliteľstve Západ. V júli 1943 prevzal LVII. záložný tankový zbor¹⁶, z ktorého sa neskôr stala Tanková skupina Západ¹⁷. Po opätovnom odvolaní do zálohy sa v roku 1944 stal inšpektorom tankových vojsk¹⁸. V tejto funkcii zostal až do konca vojny.

Američanom sa vzdal v Bavorsku v máji 1945. V zajatí bol do roku 1947. Po vojne napísal spomienky na svoje pôsobenie v Londýne „Spomienky vojenského pridelenca, Londýn 1933 – 1937“¹⁹, ako aj dielo zahrňujúce jeho život počas druhej svetovej vojny *Kritické roky*²⁰. Zomrel 27. januára 1974 v Ischenhausene, blízko Mníchova.

* * *

Prezentovaný dokument zo série ETHINT²¹ som získal pri štúdiu materiálov v nemeckom

8 Oberst.

9 Generalmajor.

10 3. Panzer Division.

11 Generalleutnant.

12 XXIV. Armeekorps (motorisiert).

13 General der Kavallerie. Táto hodnosť bola neskôr zmenená na generál tankových vojsk -General der Panzertruppen.

14 XXX. Panzer Korps.

15 LXXXVI Korps.

16 LVII. Reserve Panzer Korps.

17 Panzer Gruppe Westen.

18 Inspecteur der Panzertruppen.

19 Erinnerungen eines Militärattachés, London 1933-1937 (1947).

20 The Critical Years (1952).

21 The European Theater Historical Interrogations, skratka pre Historické výsluchy vo vzťahu k európskemu boju. Séria ETHINT obsahuje dokumenty zo spravodajských výsluchov rôznych nemeckých dôstojníkov.

vojenskom archíve vo Freiburgu. Ide o kópiu záznamu rozhovoru Lea Geyr von Schweppenburga s americkým vyšetrovateľom, vedenom v anglickom jazyku.

Dokumenty sú preložené tak, aby sa čo najviac zachovala ich pôvodná výpovedná hodnota a štruktúra jazyka. V texte sa objavuje veľa skratiek. Tieto skratky som uviedol do poznámok tak, ako ich uvádza pôvodný text aj s vysvetlením. Poznámky vyšetrovateľa, ako aj historického editora americkej armády, sú zachované v texte.

Kópia strojového prepisu tohto rozhovoru sa nachádza ako dokument ETHINT – 13 pod signatúrou ZA 1/270 vo vojenskom archíve vo Freiburgu v Nemecku (Das Bundesarchiv-Militärarchiv (BArch-MA) – Freiburg im Breisgau).

ETHINT 13 – () 11. december 1947

Rozhovor s generálom tankových vojsk von Geyr

Tanková taktika v Normandii

Vrátiť do:²²

Kancelária vedúceho vojenskej histórie

Sekcia armády

Washington 25, D.C.²³

Kancelária všeobecných referencií²⁴

EUCOM: HD: OHGB²⁵ Kópia 1

-i-

ETHINT 13 – ()

Názov : Tanková taktika v Normandii

Zdroj : generál tankových vojsk²⁶ Geyr von Schweppenburg, Leo

22 Dopísané rukou.

23 Pečiatka.

24 Dopísané rukou.

25 Skratka pre The U.S. European Command: Historical Division: a pravdepodobne Operation Headquarters Great Britain; teda Americké veliteľstvo pre Európu : Historická Divízia : a pravdepodobne Operačné veliteľstvo Veľká Británia.

26 Gen Pz. – generál tankových vojsk – General der Panzertruppen.

Pozícia : veliteľ, Tanková skupina Západ, 1943(?) – 5. júl 1944;
 Inšpektor tankových vojsk, august 1944 – máj 1945
 Dátum : 11. december 1947
 Miesto : Irschenhausen, Nemecko
 Vyšetrovateľ : nadporučík Robert W. Fye
 Okolnosti : Generál tankových vojsk je veľmi pôsobivá osoba. V čase rozhovoru vôbec nepôsobil dojmom staršieho človeka. A to i napriek tomu, že mal za sebou 43 rokov aktívnej služby v nemeckej armáde. Je dosť vysoký a dobre stavaný, so sivo-bielymi vlasmi a veľmi prívetivou tvárou. Jeho výzor sa skôr hodí na študovaného univerzitného profesora, ako na armádneho dôstojníka na dôchodku. Keďže hovorí dobrou angličtinou, rozhovor bol vedený v tomto jazyku. Generál tankových vojsk von Geyr je veľmi výrečný a jeho rozhovor bol oživený použitím rúk, ktoré boli neustále v pohybe.

Okamžite po tom, čo sa dozvedel povahu otázok, bolo evidentné jeho sklamanie, že mu nebol poslaný dôstojník tankových vojsk a dôstojník s príslušnými skúsenosťami na vedenie rozhovoru. Očividne sa obával, že jeho odpovede budú až príliš zložité na pochopenie priemerného dôstojníka. Avšak počas rozhovoru nikdy nebol príliš technický – možno skôr pre jeho úmysel, ako pre náhodu. Už od začiatku rozhovoru vyjadroval svoje názory úplne priamo a človek by mohol mať z neho dojem, že na otázky odpovedal to, čo mu okamžite napadlo a nepremýšľal nad „správnejšou“ odpoveďou.

-ii-

Predslov

Tento rozhovor je výsledok špecifických otázok, ktoré vytvoril pán Gordon A. Harrison, Európska sekcia, Historická divízia, Špeciálny štáb, Armáda USA, aby ich zodpovedali, pokiaľ možno obaja – generál tankových vojsk von Geyr a generálplukovník Guderian. Rozhovor bol vedený v angličtine, a keďže vyšetrovateľ mal príležitosť byť aj editorom svojho textu, autenticita tohto diela je nepochybná. Odpovede generála tankových vojsk von Geyr sú uvedené tak, ako ich prezentoval, okrem drobných zmien v gramatickej štruktúre a výberu slov. Komentáre a dodatky vyšetrovateľa-editora sú jasne označené.

Robert W. Fye
 nadporučík, poľné delostrelectvo
 historický editor
 23. december 1947

I. Možnosti masívnych tankových protiútokov v Normandii.

1. *Bolo možné viesť masívne protiútoky dvoch alebo troch tankových divízií v danom teréne²⁷?*

Určite áno.

2. *Ako by boli chránené počas sústreďovania?*

Koncentráciou síl a presunmi všetkých ďalších jednotiek počas noci. Cestná sieť to dovoľovala a bolo tam krytie. Tankové jednotky sa cvičili v tejto taktike pod mojím dohľadom.

3. *Mohli byť útoky realizované za tmy?*

Áno, využili by sme jednu alebo dve hodiny úsvitu a súmraku a počas týchto hodín by sme zaútočili na obmedzené ciele. Navrhol som túto „Taktiku Tiger“ Hitlerovi. Ak by boli útoky úspešné, vyústili do prielomu, dostali by sme sa medzi spojenecké jednotky, čo by donútilo vaše letectvo prestať s útokmi, ktoré boli neustálou hrozbou pre obrnené jednotky. Naše zásobovacie trasy by potom síce trpeli v dôsledku leteckých útokov, ale úspech by stál za to.

Takýto nočný útok s dvoma tankovými divíziami sa odohral 10. júna 1944 pri Caen, kde 21. tanková divízia²⁸ a 12. SS tanková divízia²⁹ zapojili do svojich útočných zložiek tankový pluk. Ale, ako viete, útok sa nikdy nerozbehol a bol odvolaný, keď bol môj štáb zničený leteckým útokom.

4. *Aké boli predpokladané straty?*

(Poznámka vyšetrovateľa: Tu ruky generála tankových vojsk von Geyr vyleteli vysoko do vzduchu a potriasol pritom hlavou vo veľmi bezradnom geste. Prvýkrát, na pár minút zaváhal, akoby hľadal odpoveď.) To neviem povedať – nedokážem to povedať.

5. *Aké opatrenia mohli byť uskutočnené na neutralizovanie spojeneckého letectva?*

Iba pasívne. Jediné opatrenia, ktoré sme mohli uskutočniť, bolo používať súmrak, úsvit a noc pre všetky operácie.

6. *Na aké ciele by sa útočilo?*

To závisí od situácie, samozrejme. Vo všeobecnosti by nepriateľské delostrelectvo určite bolo našim prvým cieľom. Vždy som učil svoje jednotky Napoleonovho princípu „s'engager, puis voir“ (Poznámka vyšetrovateľa: voľný preklad by znel „zaútoč na nepriateľa a potom sa uvidí“), teda dostať sa do nepriateľských radov, zbaviť sa nepriateľského letectva a využiť všetky príležitosti, ktoré sa naskytnú.

27 Z anglického „Bocage“. Vyšetrovateľ myslel terén v Normandii – vysoké živé ploty, malé, oddelené políčka, úzke cesty lemované kríkmi a kamennými múrikmi.

28 21. Panzer Division.

29 12. SS Panzer Division.

7. Aké rozhodujúce výsledky mohli byť dosiahnuté?

Osud tankových útokov sa nedá predpovedať. Ak by sa podaril prielom, potom možno kompletný úspech, ak by sa prielom nepodaril, asi kompletné zlyhanie. (Poznámka vyšetrovateľa: Tu, v snahe jasne definovať jeho termín „kompletný úspech“, som sa generála von Geyr spýtal, či tým myslel zahnanie nepriateľa až k pláži a úplné vyhnutie spojeneckých jednotiek z pevniny, ako Hitler očakával. Odpovedal: „Nie, bolo by nemožné vytlačiť vás až do mora, aspoň podľa mňa. Asi by sme zastavili krátko pred plážami, mimo dosah námorného delostrelectva, pretože pred tým sme mali zdravý rešpekt – to sme sa naučili v Salerne. Snažili by sme sa rozdeliť vaše sily a vytvoriť vo vašom tyle zmätok, narúšať komunikácie, atď.“)

II. Taktika „pechota-tanky“³⁰8. Aká tanková taktika bola vyvinutá na boj v oblasti so živými plotmi³¹?

Toto, takisto, záleží iba od situácie a terénu. Vo veľmi zlom teréne, kde mohli byť nasadené iba jednotky o sile čaty či roty, sa naša 130. tanková divízia³² rozhodla pre taktiku zlúčenia tankovej roty³³, roty alebo čaty granátnikov a roty ženistov³⁴. Toto však vyústilo iba do lokálnych akcií, pretože ak rozdelíte svoje sily takýmto spôsobom, dostanete sa do lokálnych bojov, strácate kontrolu a nedosiahnete žiaden veľký úspech – na rozdiel od názoru veliteľa 130. tankovej divízie, ktorý sa domnieval a podal to aj písomne, že takouto taktikou môže byť nepriateľ zahnaný do mora. Toto porušuje princíp, že tanková taktika si vyžaduje koncentráciu sily.

9. Mali ste špeciálne vycvičené skupiny „pechota-tanky“?

Cvičili sme tieto jednotky na spoluprácu aj v nočných bojoch. Pri týchto nočných cvičeniach som si osobne preveril, či funguje komunikácia a spolupráca. Nemôžem však povedať, že by tento zložitý problém bol úplne vyriešený pod úroveň práporu.

10. Vyriešili ste problém komunikácie medzi pechotou a tankmi?

Vyriešili sme tento problém, v dokonca širšom aspekte, pri výcviku. Mal som podriadených veliteľov, ktorí z ich mobilných veliteľských tankov mohli viesť svoje divízie alebo pluky a koordinovať svoje akcie s pechotou, delostrelectvom a letectvom – cez vysielacky. Toto však bolo na úrovni práporu a vyššie. Nemôžem povedať, že by tento problém komunikácie jednotlivých tankov a pechoty bol niekedy úplne vyriešený. Vždy sme mali obavy z našich

30 Z anglického „infantry-tank team tactics“ – myslí sa tým taktika úzkej spolupráce malých skupín pechoty s tankmi.

31 Z anglického „hedgerow“ – dlhé rady vysokého a hustého živého plotu, typického pre Normandiu.

32 Pz Lehr Div – 130. Panzer Lehr Division. Táto divízia bola elitnou tankovou divíziou a bola tvorená tankovými inštruktormi. V slovenskom a českom preklade sa často spomína ako „inštrukčná“ či „výcviková“ divízia, tento názov je však značne zavádzajúci.

33 Jedna tanková rota mala väčšinou 3 čaty po 5 tankov, plus 2 tanky veliteľa, čo predstavovalo dohromady 17 vozidiel. Toto číslo však záležalo aj od typu tankov, ktorými bola jednotka vyzbrojená.

34 Nemci používali pre útočných ženistov výraz „Pioniere“.

vysielačiek. Ak fungovali, spolupráca medzi rôznymi jednotkami bola možná – obávali sme sa však, že budú rušené. Išlo o taktiku, ktorú Angličania veľmi úspešne použili v Afrike.

III. Východná vs. západná tanková taktika

11. S odvolaním sa na Váš výrok, že poľný maršal von Rundstedt prikázal tankové divízie nasadiť ako celok, bola toto, v tom čase, všeobecná tanková³⁵ doktrína v nemeckej armáde?

V tom čase nebola žiadna celková tanková doktrína. Tento rozkaz vyšiel na môj podnet, ale nebol zaužívaný a plnený. Tankové divízie boli nasadzované po častiach, alebo ich časti boli zapožičané a pričlenené k pechotným divíziám na rozkazy poľného maršala von Rundstedta, keď si myslel, že to situácia vyžaduje.

Zo všetkých nemeckých generálov, poľný maršal von Rundstedt vedel o tankovej taktike najmenej – bol to pešiak zo starej generácie. On a jeho štáb boli kresloví stratégovia, ktorí nemali radi špinu, hluk a tanky vo všeobecnosti (pokiaľ viem, poľný maršal von Rundstedt nikdy v tanku nebol). Nechápte ma však zle, von Rundstedta si hlboko vážim, ale bol príliš starý pre túto vojnu. Mal som voľnú ruku vo výcviku tankových jednotiek na západe a generálplukovník Guderian (Poznámka editora: v tom čase generálny inšpektor tankových vojsk) a ja sme na to dozerali spoločne. Malo mi byť dovolené nasadiť tieto jednotky tak ako boli cvičené. Hitler, s jeho ideou zákopovej vojny z roku 1918, bol tiež zodpovedný za nesprávne použitie tankových vojsk.

12. Ako to fungovalo na ruskom fronte?

Na ruskom fronte, tak ako všade inde, jediné pravidlo tankovej taktiky bolo, že neexistuje žiadne pravidlo! Ja osobne som v Rusku kvôli tomu porušil mnoho základných tankových princípov. Normálne, však, boli divízie na východe nasadzované ako celok. (Poznámka vyšetrovateľa: generál tankových vojsk von Geyr to vysvetľuje nasledovne: tankovej jednotke bol pridelený presný sektor, v ktorom operovala a fungovala pod jedným veliteľom, normálne, namiesto jej rozdelenia na časti a ich pridelenia iným jednotkám.)

13. Ako sa dala tanková taktika, vyvinutá na východe, aplikovať na západe?

Táto otázka je príliš zložitá na to, aby sa dala zodpovedať v skratke. Stručne, tieto taktiky boli úplne odlišné. Nehovorím, že nemohla byť aplikovaná vôbec, ale všeobecne boje a taktika boli úplne odlišné. Priestor je na východe nekonečný, na západe obmedzený a spôsobuje veľké rozdiely v tankovej vojne.

14. Aké v tom boli rozdiely?

Mohol by som o tom napísať knihu. Je veľmi málo čo porovnávať na taktike, ktorá bola úspešná na západe, a tou na východe. Úplný rozdiel bol vo výcviku na tieto dva fronty. No-

35 Z anglického „armored“ – dá sa preložiť ako tanková, ale aj obrnená.

vé problémy sa objavili každý deň na západe, na novom fronte. Nepriateľské letectvo bolo niečo, s čím sme museli prvýkrát vážne počítať. Lietadlá vyzbrojené raketami boli hrozbou, ktorá sústavne trápila naše tanky. Odporučil som, aby jedna tretina našich tankov na západe bola primárne vyzbrojená protilietadlovými zbraňami. Či si to uvedomujete alebo nie, boli to anglické lietadlá nesúce rakety, čo zastavilo náš protiútok pri Avranches, nie Vaša 30. pešia divízia¹. (Poznámka vyšetrovateľa: Tu, v snahe priviesť generála tankových vojsk von Geyr viac na rozdiely medzi západom a východom, som sa ho opýtal, či nepriateľské delostrelectvo na západe nebolo treba brať vážnejšie ako ruské. „Nikdy ani na minútu nepodceňujte ruské delostrelectvo,“ povedal. „Mali ste dobré delostrelectvo, ktoré sa vedelo rýchlo zameriť na bodové ciele, ako napríklad tanky a páliť v prudkých salvách, ale Rusi tiež. Keď som bol v Rusku v 1941-42, ich delostrelectvo nebolo až takéto zdatné, ale učili sa rýchlo a ku mne sa koncom vojny dostali správy, ktoré naznačovali, že ruské delostrelectvo sa nesmierne zlepšilo a bolo schopné poradiť si s každou úlohou.“)

15. Museli byť tankové divízie, ktoré sa presunuli z východu na západ znova vycvičené na nové spôsoby vedenia boja na západe?

Úplne nový výcvik, najviac v spôsobe vedenia. Na západe, museli divízie zostať spolu, ich sila koncentrovaná, kým na východe sa museli rozdeliť a sformovať bojové skupiny (Poznámka editora: Kampfgruppe) v snahe pokryť obrovský priestor. Tu základný princíp koncentrácie sily musel byť zvyčajne porušený. Jednotky na západe museli byť viac vycvičené na prítomnosť nepriateľského letectva. Aj keď Rusi mali k dispozícii lietadlá² vo veľkom počte, nikdy ich nenasadili proti tankom tak efektívne, ako to bolo na západe.

16. Dostalo sa im takéhoto výcviku v dostatočnom množstve?

(Poznámka vyšetrovateľa: Generál tankových vojsk von Geyr sa stal, po strate velenia na západe, inšpektorom tankových vojsk a bol zodpovedný za výcvik všetkých tankových jednotiek, úloha pre ktorú mal očividne veľkú dávku nadšenia, a ktorej sa zhostil s veľkou hrdosťou. Pretože, táto otázka bola takmer osobná, mierne sebaisto sa zasmial predtým, ako odpovedal.) Dostali všetko, čo im bolo možné dať. Jednotky, ktoré už na západe boli, dostali veľmi dôkladný výcvik pred inváziou. Vyhrali by ste aj tak, domnievam sa však, že by ste zažili ťažké chvíľky, ak by sme boli schopní nasadiť tieto jednotky tak ako sme chceli, teda ako tankové jednotky.

IV. Význam „Kommandoweg“

17. Čo znamená „auf dem Kommandoweg aufgestellt – konkrétne, v súpise delostrelectva pod 716. divíziou, päť batérií je zapísaných ako „auf dem Kommandoweg aufgestellt“. Najlepší odhad je, že to boli delostrelecké prápory zboru, pričlenené k divízii. Je to správny odhad? Následné zmienky sú o „Kdo“ batériách. Podľa všetkého, sú to jednotky takého istého typu.

1 30. Inf Div – 30. Infantry Division.

2 Z podpory nazvanej Lend-Lease, v preklade „požičaj si a splácaj. Američania a Briti takto Rusom poskytli nielen lietadlá, ale aj napríklad tanky a vozidlá.

Nie som úplne oboznámený s týmto výrazom. To je však pochopiteľné, keďže som takmer vždy slúžil s jednotkami, nie so štábom, kde bol tento výraz pravdepodobne používaný. Z nemčiny však vyplýva, že to boli tie jednotky, ktoré vznikli odčlenením malých zložiek od iných štruktúr, aby sa vytvorila nová jednotka. Toto bol vojnový spôsob, ktorý sa používal, aby sa ušetril zvyčajný čas strávený aktiváciou a výcvikom vojakov novej jednotky. Vyššie veliteľstvo to mohlo urobiť a potom požiadať velenie o ustanovenie, súpis a číselné označenie jednotky. To posledné niekedy trvalo aj rok a pol.

Napríklad, divízia mohla doraziť na západ z východu bez divízneho delostrelectva. Poľný maršal von Rundstedt mohol potom rozkázať určitým divíziám, aby zásobili prichádzajúcu divíziu jednou batériou z ich vlastných delostreleckých plukov, aby tak vytvorili nový. Nový pluk tak bol okamžite bojaschopný. Až potom bola poslaná žiadosť o súpis a označenie na velenie. Predpokladám, že batérie spomenuté v tejto otázke sú batérie tohto typu.